

88154

Vår Fågenvärld 46 (1987): 309–329

Sällsynta fåglar i Sverige 1985 — rapport från SOF:s raritetskommitté

HÅKAN DELIN

Här följer den elste årliga rapporten från SOF:s raritetskommitté (Rk). Den presenterar under 1985 gjorda fynd av sällsynta fågelarter och -raser som har rapporterats till och godkänts av kommittén. Dessutom publiceras ett antal äldre fynd som ej tidigare har publicerats i *Vår Fågenvärld*. En del godkända fynd av rariteter från 1985 har ej tagits med i denna rapport utan återfinns i den s.k. allmänna fågelrapporten (Tyrberg 1986). Motiven till uppdelningen av arter mellan den allmänna rapporten och raritetsrapporten har behandlats tidigare (Svensson 1976, Hedgren 1981). I slutet av raritetsrapporten återfinns en sammanställning av fynd som har underkänts för publicering.

Under 1985 fick den svenska artlistan två odiskutabla tillskott, nämligen rödhalsad snäppa *Calidris ruficollis* och klippkaja *Corvus dauuricus*. Beträffande ett tredje, kamskrake *Mergus cucullatus*, råder det fortfarande oklarhet huruvida det handlat om en förflygen nordamerikan eller om en parkrymling, varför publiceringen dröjer. Bevisligen en parkrymling var en kohäger, och rimligen en sådan var en stäppörn av någon av de afrikanska raserna. Den fågelart som främst skall nämñas i samband med 1985 är emellertid den bredstjärtade labben, som massupträddes längs Västkusten under senhösten. Fr.o.m. 1987 är den struket från listan på arter som skall bedömas av Rk (Ullman 1986a).

Arter som bedöms av Rk

Rk skall granska och bedöma rapporter om observationer av följande arter och raser:

- 1) Nya arter och raser för landet.
- 2) Arter eller raser som t.o.m. 1975 observerats färre än 20 gånger i Sverige enligt *Sveriges fåglar* (SOF 1978).
- 3) Nedan uppräknade arter och raser:
Islom, vitnäbbad islom, grälira (hela landet

utom Västkusten norr om Kullen i Skåne), mindre lira (som föregående), stormsvala, klykstjärtad stormsvala, toppskarv, ägretthäger, ormörn, stäpphök, mindre skrikörn, större skrikörn, stortrapp, brednäbbad simsnäppa, fjällabb (hela landet utom Lappland, Jämtland och Härjedalen), storlabb (hela landet utom Västkusten norr om Kullen), vitvingad trut, stäpphöna, minervauggla, mellanspett, större piplärka, sädésärla (rasen *M. a. yarellei*), blähake (rasen *L. s. cyanecula*), nordsångare, rosenstare och dvärgsparv.

- 4) Övriga observationer av arter och raser som av lokal rapportkommitté bedöms böra hänskjutas till Rk för yttrande eller som Rk på eget initiativ önskar granska.

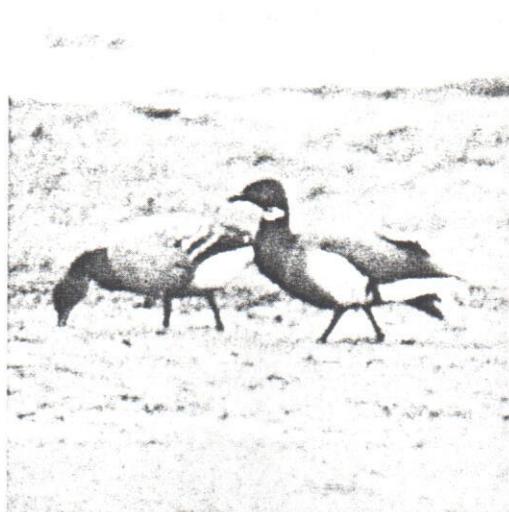
Några minnesregler för rapportörer

Om du observerat en av de arter som enligt listan ovan behandlas av Rk, bör du beskriva fågeln/fåglarna så utförligt som möjligt, helst på en raritetsblankett (erhålls från den lokala rapportkommittén eller SOF:s expedition). Visa gärna med en skiss hur du tyckte att fågeln/fåglarna såg ut. Även en mycket primitiv skiss, typ barnteckning, kan i många fall vara mer upplysande än många ord.

Om du har foton eller bandinspelningar vill Rk se respektive höra dessa innan ställning tages till rapporten. Rk vill uppmana alla som tar fotografier av sällsynta fåglar i Sverige att skicka in dem, även om någon annan rapporterar fyndet. Rapporterna skall alltid sändas till respektive lokala rapportkommitté. Uppge alltid om Du vill ha foto respektive band återsånt!

Åldersbeteckning på fåglar

I den följande artlistan används några olika beteckningar på de observerade fåglarnas ålder.

Två regelbundna gäster under senare år: ringand (Karlshamn, jan.–mars 1985) och prutgås av rasen *nigricans* (Ottenby, 21 oktober 1985). Foto: T. Nilsson och J. Hägg. *Ring-necked Duck*, *Brent Goose (nigricans)*.

Bronsibis *Plegadis falcinellus* (12 – 1)

Hl: 1 ad. Getterön 31.5 (Mikael Nord).

Bronsibisen har länge befunnit sig på reträtt i sitt europeiska utbredningsområde (Harrison 1982 m.fl.). Ändå har arten nu setts hos oss fyra år i rad. Från 1900-talet finns dessförinnan endast två fynd, bågge från 1965 och sannolikt gällande en och samma individ.

Prutgås *Branta bernicla*

Fåglar visande den västliga rasens (*hrota*) karaktärer (27 – 11):

Sk: 3 ex. Burensvik–Dagshög–Torekov 7–13.3 (Bodil Kollberg, Bengt Kollberg, Folke Köhler) och 2 ad. Kullen 7.9 (Per Undeland m.fl.).

Öl: 1 ex. Stora Rör 1.6 (Björn Andersson, Magnus Hansson), 1 ad. Triberga läge 2.10 (Bertil Breife), 1 ad. Ottenby 2.10 (Anders Sandström, Kristian Johansson) och 1 ad. Triberga läge 3.10 (Bertil Breife).

Hl: 2 ex. Påarp 22.5 (Anders Wirdheim, Christer Jakobsson), 1 ad. Morups tånge 2.6 (Claes-Göran Cedlund) och 1 ad. Utters, SV Tvååker, 9.6 (Stefan Nilsson, Rikard Andersson).

Högsta årssumman med bred marginal, kanske på grund av att allt fler ornitologer börjat fingrankska de stora sträckflockarna av mörkbukiga prutgäss. De ljusbukiga vid Påarp, Stora Rör, Triberga och Ottenby ingick samtliga i sådana flockar.

Fåglar visande den ostsibiriska-nordamerikanska rasens (*nigricans*) karaktärer (2 – 2):

Sk: 1 ad. Smygehuk 26.1 (Erik Hirschfeld, Folke Köhler).

Öl: 1 ad. Ottenby 20–21.10 (Magnus Johansson, Thomas Landgren m.fl.).

Påträffad för tredje året i rad. Inget motsäger att samtliga observationer gällt en och samma individ, men flera olika ex. har de senaste åren setts i Holland och på de Brittiska öarna (bl.a. Rogers 1986).

Kricka *Anas crecca*

Fåglar visande den nordamerikanska rasens (*carolinensis*) karaktärer (19 – 2):

Hl: 1 ♂ Getterön 15.4 (Henry Hirsimäki).

Vrm: 1 ♂ Ölmeviken 21.4 (Börje Monsén).

Fynden passar mycket väl in i de senaste årens mönster.

Ringand *Aythya collaris* (11 – 3)

Bl: 1 ♂ Karlshamn 19.1–10.3 (Thomas Nilsson m.fl.).

Vg: 1 ♂ Fågeludden, Hornborgasjön, 18.5 och 21.6 (Elof Dahl, Åke Abrahamsson, Peter Svensson).

Vstm: 1 ♂ Fläcksjön och Gussjön, Sala, 27.4–12.5 (Karl-Gunnar Källebrink m.fl.).

Högsta årssumman hittills, men är det olika individer? Hanen, som tillbringat vintrarna 1981/82 och 1982/83

Vitvingad tärna. Eckelsudde, Öland, 20 maj 1985. Foto: P.O. Andersson.
White-winged Black Tern.

Vstm: 1 ad. Löten, Västerfärnebo, 22.5 (Åke Berg) och vid närlägna Fläcksjön 23–27.5 (Håkan Johansson, Karl-Gunnar Källebrink).

Ölandsfynden bedöms gälla samma två fåglar. Det är 9 mil mellan fyndplatserna. Fågeln i Västmanland är den nordligaste hittills.

Större turtduvuva *Streptopelia orientalis* (6 — 1)

Öl: 1 ex. Mörbylånga 19.2–15.5 (Lars Petersson, Carl-Ivan Carlsson m.fl.)

Uppehöll sig i villaträdgårdar, i sällskap med turtduvor. Vid upptäckten rådde sträng kyla; Kalmarstrand var frusen och snödrivorna låg höga. Duvan hade setts av ortsbefolkningen redan 15.2. Samtliga tidigare svenska fynd utom ett har gjorts under vinterhalvåret.

Beträffande artbestämning av större turtduvuva, se Hirschfeld & Svensson (1985).

Stubbstjärtseglare *Apus affinis* (2 — 1)

Hl: 1 ex. Stenhusgeriet, SV Halmstad, 16.8 (Anders Wirdheim).

Ingick i ett livligt, västriktat sträck av tornseglare och hussvalor. Det första svenska fyndet gjordes vid Kran-

kesjön i Skåne 9.6 1979, det andra vid Sebybadet på Öland 11.11 1982.

Grön biätare *Merops superciliosus* (2 — 1)

Sk: 1 ex. Eskilstorps ängar 27.5 (Peter Olsson).

Den första gröna biätaren i Sverige sågs på södra Gotland 2–9.8 1961, den andra vid Abisko 2.7 1978.

Korttälärka *Calandrella brachydactyla* (22 — 2)

Sm: 1 ex. Erstadkärrret, Visingsö, 25.6 (Åke Ankarberg).

Öl: 1 ex. Ottenby 17.5 (Martin Kvarnbeck m.fl.).

Srm: 1 ex. Vårbergstippen, Stockholms SV utkant, 8.5 (Mats Gothnér, Mats Karström).

Det stora flertalet tidigare fynd har gjorts på sydsvenska uddar, som är kända för att fånga upp rariteter. Så alltså icke två av årets.

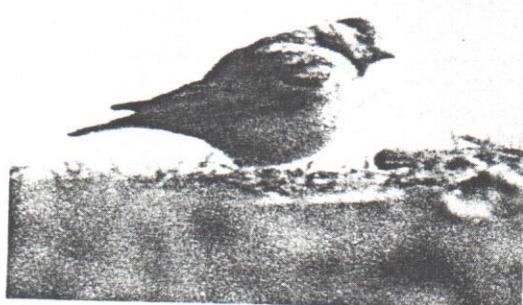
Rostgumpsvala *Hirundo daurica* (24 — 1)

Sm: 1 ex. Mockebo, Oskarshamn, 30.5 (Tommy Larsson, Johan Eriksson, Lars-Erik Perk).

Helt i linje med rostgumpsvalans tidigare uppträdande hos oss.

Större piplärka *Anthus novaeseelandiae* (105 — 8)

Sk: 1 ex. L. Hammarsnäs 20–24.9 (Magnus Ullman, Anders Olausson, Hans-Olof Hellkvist), 1 ex. Falsterbo 24.9 (Magnus Ullman, Ann Mari Thorner), 1 ex. Vegeåns mynning 11.10 (Nils Kjellén m.fl.), 1 ex. Lundåkrahamnen, Landskrona, 13.10–2.11 (Claes Andersson, Peter T. Salmon, Bengt Olsson m.fl.) och 1 ex. Falsterbo 14.10 (Klaus Malling Olsen).

Korttälärka. Vårbergstippen, Stockholm, 8 maj 1985. Foto: M. Gothnér. Short-toed Lark.

Öl: 1 ex. Stenåsabdet 4.10 (Staffan Rodebrand) och 1 ex. Schäferiängarna, Ottenby, 17.10 (Hans-Olof Hellkvist m.fl.).

Ög: 1 ex. Åby mellangård, NO Linköping, 5.10 (Lars Berggren m.fl.).

Exemplaret vid L. Hammarsnäs var kvar när Falsterbofågeln sträckte ut 24.9. Normal fyndtid vad beträffar årtid och antal. Tidigare under 1980-talet har årssiffrorna varit 7, 9, 12, 3 resp. 7.

Citronärla *Motacilla citreola* (30 — 1)

Gtl: 1 ♂ Stora Karlsö 23.5 (Rickard Fredriksson).

Sjunde vårfyndet. Tidigare under 1980-talet har årssiffrorna varit 2, 6, 1, 3 resp. 3.

Sädesärla *Motacilla alba*

Fåglar visande den brittiska rasens (*yarrellii*) karaktärer (49 — 7):

Sk: 1 ex. Finjasjön 7.4 (Sigvard Ottvall), 1 ex. Ribersborg, Malmö, 8.4 (Richard Bergendahl, Ann-Christin Djurhag), 1 ♀ Torreberga mosse, S Staffanstorp, 13.4 (Peter Gierow, Martin Gierow), 1 ♂ Hovdala, S Finjasjön, 28.4 (Jan-Ola Svensson) och 1 ex. Tyringe, V Finjasjön, 9.5 (Stig Brixne, Gun-Britt Brixne).

Sm: 1 ex. Glömsjö mader, Nävelsjö, V Vetlanda, 7.4 (Roland Westring) och 1 ♂ Hultesjön, Ljungby, 29.8 (Göte Salomonsson).

Gtl: 1 ♂ Hoburgen 19.5 (Erik Hansson).

Srm: 1 ex. Landsort 18.4 (Hans Andersson, Mats Karlström).

Alla tre fynden runt Finjasjön bedöms gälla en och samma individ. Hovdalafågeln uppträddé i par med en *alba*-hona. 1983 och 1984 konstaterades en *yarrellii*-hane häcka tillsammans med en *alba*-hona i denna trakt.

Alpjärnspary *Prunella collaris* (7 — 2)

Sk: 1 ex. Falsterbo 11.4 (Pär-Gunnar Larsson, Göran Walinder m.fl.).

Gtl: 1 ex. Hoburgen 10.4 (Lars Jonsson).

Falsterbofågeln hoppade på en gräsmatta i en trädgård. Hoburgsfågeln satt på samma klippa som landets första blåtrast 1980.

Sydnäktergal *Luscinia megarhynchos* (14 — 4)

Gtl: 1 ex. ringmärkt Skoge, Sundre, 8.5 (Tuomo Kolehmainen, Torsten Green-Petersen, Lars Jonsson) och 1 ex. Hoburgen 10.5 (Lars Jonsson).

Hl: 1 ex. ringmärkt Nidingen 11.5 (Roland Asteling m.fl.).

Vstm: 1 ex. sjungande Lövsta, Asköviken, 30.5—25.6 (Holger Johansson, Hans-Olov Hellkvist m.fl.).

Gotlandsfåglarna var två olika individer: Hoburgsfågeln, som även hördes sjunga, var nämligen inte ringmärkt. Annars är sydnäktergalen hos oss mest något som hamnar i ett nät; 13 av de 18 har ringmärkts. Asköviksfågeln är dokumenterad med bandinspelning.

Blåstjärt *Tarsiger cyanurus* (6 — 1)

Bl: 1 juv. ringmärkt Torhamns udde 22.9 (Ingemar Andersson m.fl.).

Andra höstfyndet och första fyndet sedan 1978. Blåstjärtens framstöt mot Fennoskandia tycks ha kommit av sig. Sommaren 1985 hördes dock för första gången på flera år en sjungande hane i de klassiska markerna vid Kuusamo i Finland (Hario & Numminen 1986).

Svarthakad buskskvätta *Saxicola torquata*

Fåglar visande den östliga rasens (*maura*)* karaktärer (40 — 2):

Öl: 1 ♀/1K ♂ Ottenby 10—13.10 (Per-Eric Betzholtz, Gösta Friberg m.fl.).

Gtl: 1 ♂ Faludden 13.5 (Tomas Pärt, Lars Jonsson, Mats Lindén).

Rasen *maura* förefaller öka sitt utbredningsområde åt väster. Under 1980-talet har nämligen ett ökande antal sommarfynd gjorts i östra Finland.

Beträffande fältbestämning av *maura*, se Fritz & Walderström (1980) och Zetterström (1980). Beträffande vit övergump som raskaraktär, se Ullman (1986b).

* Synonym: *S. t. stejnegeri* enl. Svensson (1984).

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Fågel visande den grönländska rasens (*leucorrhoea*) karaktärer (23 — 1):

Öl: 1 ex. ringmärkt Ottenby 10.9 (Jan Pettersson m.fl.).

Rasen bestäms främst på vinglängd, är långvingad. I Eiland, Israel, fångas under sträcktid stenskvätter, vilkas vingmått borde hämföra dem till rasen *leucorrhoea*. Det är dock rimligare att antaga, att dessa stenskvätter tillhör en nordsibirisk population än att de kommer från Grönland. Kanske även vissa i Sverige fångade s.k. grönländska stenskvätter har nordsibiriskt ursprung? De gängse raskriterierna bör dock gälla tills ytterligare kunskap erhållits.

Östliga buskskvätter — av rasen *maura/stejnegeri* — hade t.o.m. 1985 observerats i Sverige vid 42 tillfällen. Bilden: ♀/1K ♂ vid Ottenby, 13 oktober 1985. Foto: Karl-Erik Fridzén.

Stonechat, *maura/stejnegeri*.

85. Foto:
Vattensångare. Fångad vid Falsterbo, släppt vid Kranesjön, hösten 1985. Foto: Magnus Ullman.
Aquatic Warbler.

Godkända fynd och rättelser från 1984 och tidigare

Accepted records and corrections from the years before 1985

Islom *Gavia immer*

Sk: 1 ex. vi.dr. Rönen, Skälerviken, 11.10 1973 (Göran Blidberg).

Öl: 1 ex. vi.dr. Beijershamn 15.5 1970 (Per Ålind, Eero Kauramäki, Mikki Reinurm) och 1 ad. so.dr. Stora Rör 6.10 1973 (Jan Österberg, Björn Sandgren).

Boh: 1 ad. so.dr. Haby bukt 30.4–3.5 1983 (Jan Arterson, Rolf Ryberg m.fl.).

Srm: 1 ad. so.dr. Örudden, Torö, 11.11 1972 (Berth Nygren).

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii*

Öl: 1 ad. so.dr. Segerstads fyr 7.10 1984 (Juha Autio, Anders Brodin, Eero Hannukainen), 1 ungf./vi.dr. Ottenby 20.10 1984 (Magnus Bolander, Patrik Eng-

ström m.fl.) och 1 ad. so.dr. Ottenby 24.10 1984 (Bo Hellberg, Peder Carlsson).

Boh: 1 ex. 2K Sote huvud 22.5 1982 (Jan Uddén, Mikael Jansson, Jörgen Olsson).

Srm: 1 ad. so.dr. Norra udden, Utö, 6.5 1983 (Johan Nilsson, Hans Berglund, Mikael Edelstam).

Gulnäbbad lira *Calonectris diomedea*

Boh: 1 ex. Hönö 8.10 1971 (Claes-Göran Cederlund).

Det allra första fyndet i Sverige. Godkänt efter förynad granskning. Detaljerad redogörelse publicerad i *VF 46:* 187.

Större lira *Puffinus gravis*

Hl: 1 ex. Nidingen 29.7 1984 (Lars Carlsson).

Nummer sex av totalt sju fynd i landet.

Stormsvala *Hydrobates pelagicus*

Hl: 1 ex. Glommen 19.10 1983 (Stefan Lagerblad) och 1 ex. Trången, Tylösand, 21.10 1984 (Göran Lindh, Margareta Lindh).

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

Boh: 1 ex. Sote huvud 28.10 1984 (Jan Uddén).

Obestämd stormsvala *Hydrobates/Oceanodroma*

Hl: 1 ex. Glommen 16.11 1983 (Stefan Lagerblad).

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Hl: 1 juv. Grötvik, V Halmstad, 19.9 1984 (Anders Wirdheim).

Silkehäger *Egretta garzetta*

Boh: 1 ex. Örnejorden, Kungshamn, 25.5 1983 (Magnus Sandström).

Ägretthäger *Egretta alba*

Nrk: 1 ad. Tysslingen 22.7 1984 (Tomas Carlsson, Aulis Syväjärvi, Christina Svensson).

Vstm: 1 ex. Finnåkersjön och Österhammarsjön, NO Frövi, 26.8–23.9 1984 (Sven Larsson, Jan-Erik Malmstigen, Sven-Olof Eriksson m.fl.).

Olika rapporter om ägretthägrar handlar sannolikt ofta om ett och samma ex., som turstar omkring. Därför höjs inte 1984 års summa på sex ex. (dock den högsta årssumman hittills).

Prutgås *Branta bernicla*

Fågel visande den ostsibiriska-nordamerikanska rasens (*nigricans*) karaktärer:

Sk: 1 ad. Flommen, Falsterbo, 5.11 1984 (Ola Svensson).

Sannolikt samma fågel som uppehöll sig vid Ljunghusen 29.10–1.11 1984.

Dementi

Rejected record, formerly accepted

Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Sk: 1 subad. Börringe 27.9 1981 publicerades av misstag
(*VF* 42: 403) men är underkänd av Rk.

Underkända fynd

Records not accepted

Islom *Gavia immer*

Sk: 1 ad. so.dr. Vegeåns mynning 4.6 1985.
Boh: 1 ad. so.dr. Hönö 6.11 1983.

Vb: 1 ex. 2K Grundskatan, Bjuröklubb 27.5 1985.

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii*

Boh: 1 ex. 2K Hönö 8.5 1983.

Mindre lira *Puffinus puffinus mauretanicus*

Hl: 1 ex. Skallen 7.11 1985.

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

Hl: 1 ex. Glommen 10.11 1985.

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Lu lpm: 1 ungf. Saltoluokta, Langas, SO Stora Sjöfallet, 4.9 1985.

Silkeshäger *Egretta garzetta*

Hl: 1 ex. Getterön 28.5 1983.

Purpurhäger *Ardea purpurea*

Sk: 1 ex. Häslövs ängar, Hammarsjön, 1.7 1985.

Ormörn *Circus gallicus*

Sk: 1 ex. Pålsgö, Helsingborg, 13.4 1985.

Vg: 1 ex. Fritsla 15.4 1985.

Vstm: 1 ex. Åholmens naturreservat, Kvicksund, 29.5 1982.

Stäppörn *Circus macrourus*

Sk: 1 ad. ♂ Skanörs Ljung 13.8 1983.

Hl: 1 ad. ♀ Grötvik, V Halmstad, 8.9 1984.

Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Sk: 1 ad. Stjärnehölm, V Skurup, 10.9 1985.

Boh: 1 juv./subad. Kung Karls klyfta, Munkedal, 22.5 1982.

Stäppörn *Aquila rapax*

Sk: 1 subad. Ellestadssjön 14.9 1985.

Småtrapp *Tetraz tetraz*

Ång: 1 ♀ Lesjön 13.6 1985.

Obestämd tundrapipare *Pluvialis dominica/fulva*

Sk: 1 juv. Falsterbo 11.9 1982.

Öl: 1 ex. Stora Ören 20.9 1985.

Vitgumpsnäppa *Calidris fuscicollis*

Hl: 1 ex. Morups tång 8.6 1985.

Gulbröstad snäppa *Calidris bairdii*

Hl: 1 juv. Getterön 12.11 1985.

Tuvsnäppa *Calidris melanotos*

Sk: 1 juv. Ängsnäset, Falsterbo, 17.10 1985.

Mindre beckasinsnäppa *Limnodromus griseus*

Vrm: 1 ex. Uddeholm 12.9 1976.

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Sm: 1 ex. Tenhult, S Huskvarna, 10.9 1983.

VENEZUELA!

2.1 — 17.1 1988

FÖLJ MED TILL SYDAMERIKAS FÅGELPARADIS!

Under ledning av en av Sydamerikas främste fågelnäckare, Steve Hilty, besöker vi en av jordens artrikaste nationalparker, Henri Pittier NP, Ilanos, med fantastiska mängder hägrar, ibisar, storkar och änder, samt Andernas fågelrika sluttningar upp till paramozonen kring 4000 m!

För program kontakta snarast Temaresor, Box 17400, 104 62 Stockholm, tel. 08/69 00 10. Ytterligare information genom svenska reseledaren Carl-Axel Bauer, tel. 046/30 64 55.